

Sygn. akt III AUa 2459/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Staśkiewicz
Sędziowie:	SSA Irena Różańska-Dorosz (spr.) SSO del. Joanna Kopaczyńska - Macała
Protokolant:	Karolina Sycz

po rozpoznaniu w dniu 23 kwietnia 2014 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) Spółka z o.o. we W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

przy udziale zainteresowanych: A. P. i D. S.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji (...) Spółka z o.o. we W.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu

z dnia 4 września 2013 r. sygn. akt IX U 1573/12

I. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzające go decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 29 sierpnia 2012 r. ustalając, że (...) Spółka z o.o. we W. nie był zobowiązany do zapłaty składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne za miesiące grudzień 2007 r., grudzień 2008 r., grudzień 2009 r., grudzień 2010 r. i grudzień 2011 r. od wypłaconych bonów i zapomóg świątecznych,

II. zasądza od strony pozwanej na rzecz wnioskodawcy kwotę 270 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania za obie instancje.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 września 2013 r. Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu oddalił odwołanie płatnika składek (...) sp. z o.o. we W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 29 sierpnia 2012 r., którą to decyzją organ rentowy przyjął do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne wartości bonów towarowych za miesiące: grudzień 2007 r., grudzień 2008 r., grudzień 2009 r., grudzień 2010 r. i grudzień 2011 r. w odniesieniu do zainteresowanego A. P. i za miesiąc grudzień 2011 r. w odniesieniu do zainteresowanego D. S. oraz zasądził od wnioskodawcy na rzecz strony pozwanej kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Rozstrzygnięcie Sąd wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny sprawy:

W wyniku kontroli przeprowadzonej przez stronę pozwaną u wnioskodawcy zakwestionowano fakt nieoskładkowania bonów i zapomóg świątecznych wypłaconych pracownikom z okazji Świąt Bożego Narodzenia w latach 2007 – 2011. Spółka (...) w okresie objętym kontrolą zatrudniała od 20 do 32 pracowników i zgodnie z przepisami utworzyła zakładowy funduszu świadczeń socjalnych, przekazując dwa razy w roku środki na ten fundusz. Okres pozostawiania środków na koncie funduszu wynosił około 30 dni. Wpłaty z konta funduszu z okazji Świąt Bożego Narodzenia, nie odpowiadały wysokością kwocie kosztów zakupu bonów, czy kwot wypłacanych pracownikom. Wszystkie wypłaty pomocy świątecznej, są niesporne i potwierdzone zostały zeznaniami księgowej A. J., nie były dokonywane z konta funduszu, lecz z konta operacyjnego, choć środki te pochodziły z funduszu.

W latach 2007-2009 pracownicy spółki otrzymywali z okazji świąt bony finansowane z konta operacyjnego, a w latach 2010-2011 wypłata zapomóg następowała przelewami na ich konta bankowe również z konta operacyjnego spółki. Pracownicy spółki w spornym okresie osiąkali różne zarobki, ale różnice były niewielkie. W latach 2007-2008 otrzymywali bony towarowe w jednakowej wysokości, w 2009 r. wysokość bonów wahała się od 260 zł do 340 zł, w latach 2009-2011 przyznawano zapomogi w kwotach od 340 zł do 380 zł. Pracownicy nie składali pisemnych wniosków o udzielenie im pomocy socjalnej, informacje co do sytuacji rodzinnej i majątkowej pracowników posiadał kierownik budowy, ale sami pracownicy domagali się jednakowej pomocy dla wszystkich uznając, że taka pomoc będzie sprawiedliwa, gdyż wszyscy pracowali w tych samych trudnych warunkach. Kontrola Urzędu Skarbowego dotycząca również składek na ubezpieczenia społeczne nie wykazała nieprawidłowości.

W obowiązującym w spornym okresie regulaminie zakładowej działalności socjalnej dla (...) sp. z o.o., który zaczął obowiązywać od 1 stycznia 1994 r., w pkt. III ppkt. 1 regulaminu wskazano, iż środki z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych przeznacza się na poszczególne formy pomocy socjalnej: finansowanie usług i świadczeń socjalnych, a zwłaszcza pomocy rzeczowej i finansowej różnych form wypoczynku, działalności kulturowo-oświatowej oraz pomocy na cele mieszkaniowe. Od 1 stycznia 2009 r. wskazano, że środki z funduszu mogą być przyznawane w postaci świadczeń rzeczowych oraz świadczeń pieniężnych dla pracownika i jego rodziny.

Środki z Funduszu były wypłacane poszczególnym pracownikom z rachunku operacyjnego i nie były one przeznaczone na inne cele niż socjalne. Zapomogi świąteczne były wypłacane pracownikom bezpośrednio na ich rachunki bankowe, a bony towarowe były kupowane poprzez dokonanie przelewu z rachunku operacyjnego. Wartość wypłaconych świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie przekraczała wartości kwot zgromadzonych na subkoncie przeznaczonych do wypłaty na cele socjalne.

Wartość składek od świadczeń otrzymanych przez zainteresowanego A. P. wynosiła 791 zł, a D. S. – 144 zł.

Przy tak poczynionych ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem postępowanie dowodowe wykazało, że środki na zakup bonów i wypłaty zapomóg świątecznych dokonywane były wyłącznie z konta operacyjnego spółki. Wprawdzie wnioskodawca utworzył zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, jednakże środki finansowe przechowywał na nim nie dłużej niż 30 dni po wpłatach dokonywanych w maju i we wrześniu każdego kolejnego roku.

Zdaniem Sądu Okręgowego, z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że w obowiązującym latach 2007-2008 regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie było podstaw do wręczania pracownikom bonów towarowych z okazji świąt, a stanowiących podstawę wypłat zapomóg świątecznych zarządzeń dyrektora regulamin także nie przewidywał. Żaden z pracowników nie składał wniosków o udzielenie takiej pomocy.

W niniejszej sprawie bony towarowe w latach 2007-2008 miały tę samą wysokość, a w latach następnych były różnicowane nieznacznie, wobec tego w ocenie Sądu był to raczej rodzaj premii, niż pomoc socjalna.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j.: Dz.U.2012.592 ze zm.), przyznawanie ulgowych usług lub świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu uzależnione jest od sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej uprawnionego, tymczasem wnioskodawca badał tylko wysokość wynagrodzenia. Skoro zatem świadczenia, w złożeniu socjalne nie były finansowane ze środków funduszu i przyznawano je sprzecznie z ustalonymi zasadami, a nadto były wypłacane z konta operacyjnego, to podlegają one oskładkowaniu.

Sąd podkreślił, że zasadniczym aktem prawnym regulującym kwestię ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne jest ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych, w tym jej art. 83 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 18 ust. 1 i 20 ust. 1 oraz art. 81 ust. 1 i 6 ustawy o świadczeniach finansowanych ze środków publicznych stanowiące podstawę skarżonych decyzji, a żaden z tych przepisów nie został zakwestionowany przez wnioskodawcę to rozważanie na tym tle są zbędne.

Wobec tak poczynionych ustaleń Sąd Okręgowy orzekł o oddaleniu odwołania.

Z wyrokiem nie zgodził się wnioskodawca wywodząc apelację i zaskarżając wyrok w całości, zarzucając:

1. sprzeczność istotnych ustaleń sądu z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym poprzez:

- ustalenie, że wypłacane przez wnioskodawcę świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych były raczej rodzajem premii, czy dodatku do pensji za pozostawanie w stosunku pracy i rzetelne jej wykonywanie w trudnych warunkach, niż pomocą socjalną o charakterze socjalnym podczas gdy z zebranego materiału dowodowego wynika, że były to świadczenia o charakterze socjalnym i na kryterium socjalnym oparte;
- ustalenie, że w zakresie oceny sytuacji socjalnej pracowników, wnioskodawca brał pod uwagę jedynie wynagrodzenie pracowników, podczas gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że cała sytuacja socjalna pracowników była bardzo dobrze znana władzom spółki oraz była podobna w odniesieniu do poszczególnych pracowników i była brana pod uwagę przy wypłacaniu świadczeń z funduszu;
- ustalenie, że w spornym okresie nie było podstawy do wypłaty pracownikom świadczeń socjalnych w regulaminie, którym posługiwał się wnioskodawca, podczas gdy brzmienie § 3 pkt. III ust. 1 tego regulaminu wynika, że środki z zfs przeznacza się na finansowanie usług i świadczeń socjalnych a zwłaszcza pomocy rzeczowej i finansowej, różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej oraz pomocy na cele mieszkaniowe, a w szczególności na finansowanie wymienionych w regulaminie celów szczególnych;

2 naruszenie przepisów prawa materialnego, a to:

- - § 2 ust. 1 pkt. 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w/s szczegółowych zasad ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. z 1998 r., nr 161, poz. 1106 ze zm.) poprzez uznanie, że świadczenia wypłacane pracownikom przez wnioskodawcę w spornym okresie nie mieszczą się w dyspozycji tego przepisu;
- - art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j.: Dz.U.2008.164.1027 ze zm.) w zw. 83 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j.: Dz.U. 2009.205.1585 ze zm.) poprzez

uznanie, że podstawa wymiaru składek została obliczona błędnie i prawidłowa jej wysokość została wskazana w zaskarżonej decyzji, podczas gdy z materiału dowodowego wynika, że obliczenia te były prawidłowe;

- - art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j.: Dz. U.2012.592.), poprzez uznanie kompetencji organu rentowego do sprawowania kontroli co do sposobu wydatkowania i różnicowania środków z zfśś, podczas gdy z powołanych przepisów wynika, że uprawnienie takie organowi rentowemu nie przysługuje;
- - art. 86 ust. 1 oraz art. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez uznanie, że nie doszło do naruszenia prawa przy objęciu kontrolą przez organ rentowy sposobu wydatkowania środków z zfśś, podczas gdy organ rentowy jest uprawniony jedynie do kontroli wykonywania zadań i obowiązków w zakresie ubezpieczeń społecznych, które nie obejmują kontroli sposobu wydatkowania i różnicowania przez pracodawcę środków z zfśś natomiast uprawnienie takie przysługuje związkom zawodowym i w ustawowo określonym zakresie inspekcji pracy.

Wobec tak przedstawionych zarzutów wnioskodawca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzających go decyzji organu rentowego i nieprzyjęcie do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne wartości świadczeń z zfśś za miesiące grudzień każdego kolejnego roku pomierzy 2007 a 2011 dot. A. P. i grudzień 2011 dot. D. S. oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie.

Stan faktyczny sprawy jest bezsporny, a spór dotyczy wyłącznie interpretacji przepisów prawa.

Zasadniczym aktem prawnym, regulującym kwestię ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne jest ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j.: Dz.U.2013.1442 ze zm.), a w dalszej kolejności rozporządzenia wydane na podstawie delegacji zawartej w tej ustawie.

Sporna kwestia dotyczy przede wszystkim interpretacji art. 18 ust. 1 wskazanej ustawy formułującego ogólną zasadę, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi przychód - w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, co wynika z art. 4 ust. 9 ustawy systemowej.

Z mocy delegacji zawartej w art. 21 tej ustawy obowiązuje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w/s szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz.1106, ze zm.). W § 2 ust. 1 tegoż rozporządzenia wymieniono przychody, które nie stanowią podstawy wymiaru składek. W tym, w pkt. 19, świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Wprawdzie zauważyć należy, że do dnia 30 stycznia 2004 r. rozporządzenie w § 2 zawierało pkt 12, obecnie uchylony, o następującej treści: „wartość świadczeń okolicznościowych przyznawanych w formie rzeczowej lub w formie bonów towarowych uprawniających do zakupu w sklepach artykułów spożywczych i przemysłowych, pod warunkiem że nie podlegają one wymianie na pieniądze - do wysokości nie przekraczającej rocznie kwoty, która z tego tytułu została zwolniona od podatku dochodowego od osób fizycznych”, to jednak uchylenie tego przepisu nie wyklucza przyjęcia, że bony towarowe nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie.

Powoływany już przepis § 2 pkt. 19 ma bowiem ogólny charakter i przyporządkowuje przychód podlegający wyłączeniu do źródła jego pochodzenia. Jeśli więc bony towarowe i zapomogi świąteczne finansowane są ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, to nie są wliczane do podstawy wymiaru składek, bowiem mieszczą się w dyspozycji przepisu § 2 pkt 19 rozporządzenia. Odpowiedzi, czy w

sprawie mamy do czynienia z tego rodzaju przychodem poszukiwać należy w ustawie z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j.: Dz.U.2012.592 ze zm.) i regulaminie utworzonym na podstawie art. 8 ust. 2 tej ustawy.

Uregulowania zawarte w regulaminie Funduszu Świadczeń Socjalnych stanowiły podstawę do sfinansowania bonów towarowych i zapomóg świątecznych z funduszu świadczeń socjalnych. Jak ustalił Sąd I instancji wypłata tychże bonów uzależniona była od wysokości wynagrodzenia uzyskiwanego przez poszczególnych pracowników, od ich sytuacji majątkowej i rodzinnej, która ustalana była przez Komisję Socjalną. Komisja Socjalna знаła sytuację finansową i rodzinną pracowników pracujących u płatnika składek, a więc stosowała tzw. kryterium socjalne przy ustalaniu wartości bonów i zapomóg, przysługujących poszczególnym pracownikom. Pracownicy ani też Komisja, nie podważali sposobu ustalania sytuacji majątkowej pracowników, jak również nie była kwestionowana wartość przyznanych bonów towarowych i zapomóg świątecznych poszczególnym pracownikom. Środki z zfśś były przeznaczane tylko i wyłącznie na cele socjalne, a wartość wypłaconych świadczeń nigdy nie przekraczała wartości kwot zgromadzonych na subkoncie przeznaczonych do wypłaty na cele socjalne.

Z powyższych względów przyjąć należy, że bony towarowe i zapomogi świąteczne wypłacane zainteresowanym w niniejszej sprawie, są przychodem o którym mowa § 2 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w/s szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz.1106, ze zm.).

Sąd Apelacyjny zgadza się ze stanowiskiem wnioskodawcy prezentowanym w toku procesu, w którym stwierdza on, że uprawnienia kontrolne organu rentowego winny sprowadzać się do ustalenia, czy istnieje w regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych podstawa do sfinansowania bonów towarowych i zapomóg świątecznych oraz sprawdzenia, czy środki te rzeczywiście pochodzą z funduszu świadczeń socjalnych. Chodzi mianowicie o to, czy środki pochodzą z odrębnego rachunku bankowego utworzonego zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 12 ust. 1 ustawy z 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Z materiału dowodowego zebranego w sprawie wynika, że środki wydatkowane w formie bonów towarowych oraz zapomóg świątecznych zostały wypłacone z zasobów Funduszu. Organ rentowy natomiast nie wykazał, aby środki z Funduszu zostały wypłacone z innego źródła, aniżeli środki zgromadzone na rachunku Funduszu.

Słusznie podnosi skarżący w apelacji, że Sąd I instancji błędnie przyjął, że przy wypłacie bonów i zapomóg nie zostały przyjęte kryteria dotyczące sytuacji materialnej, rodzinnej i życiowej zainteresowanych. Jak wynika bowiem z zapisów zawartych w regulaminie Funduszu, wartość bonów i zapomóg przyznawanych poszczególnym pracownikom była uzależniona od wysokości pobieranego przez nich wynagrodzenia i ich sytuacji materialnej oraz rodzinnej, która była ustalana przez Komisję Socjalną. Co oznacza, że Komisja ustalając wartość przyznanych pracownikom bonów towarowych i zapomóg świątecznych miała na względzie sytuację materialną pracowników. Wbrew stanowisku Sądu I instancji świadczenia te nie były rodzajem premii czy też dopłaty do wynagrodzeń.

Ponadto podkreślić należy, że w ocenie Sądu Apelacyjnego organ rentowy nie ma uprawnień do ingerencji w zasady przydziału bonów i zapomóg, tj. w badanie sytuacji materialnej, rodzinnej i osobistej pracowników. Problem ten ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, uregulowała odmiennie i uprawnienia kontrolne złożyła w ręce związków zawodowych. To związki zawodowe mogą zgodnie z art. 8 ust. 3 w/w ustawy wystąpić do sądu pracy z roszczeniem o zwrot Funduszowi środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy lub o przekazanie należnych środków na Fundusz. Z tego też względu zarzut apelacji dotyczący powyższej kwestii traktować należy jako zasadny, albowiem organ rentowy zmierzał do przekroczenia przysługujących mu uprawnień. Ustawa zawiera też przepis o odpowiedzialności karnej za niewłaściwe gospodarowanie środkami funduszu sformułowany w art. 12a ustawy, jednakże tutaj funkcje kontrolne powierzono Państwowej Inspekcji Pracy, a nie organowi rentowemu.

Zarzut apelacji odnoszący się do naruszenia § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w/s szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, także zasługuje na uwzględnienie, albowiem przepis ten wyraźnie stanowi, iż podstawy wymiaru składek

nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Sąd I instancji nie wskazał, na czym miałyby polegać naruszenie wyżej zacytowanego przepisu przez wnioskodawcę, który zgodnie z jego treścią, prawidłowo nie uwzględnił przychodów z tytułu bonów towarowych i zapomóg świątecznych w podstawie wymiaru składek.

Reasumując stwierdzić należy, że Sąd Apelacyjny uznając trafność zarzutów apelacji zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 1 kpc.

Orzeczenie o kosztach Sąd wydał w oparciu o przepis art. 98 kpc., z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w/s opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (t.j.: Dz.U.2013.490). Stawka minimalna w sprawach cywilnych, ze stosunku pracy i ubezpieczeń społecznych na etapie postępowania apelacyjnego wynosi 120 zł x 2, bowiem apelacja dotyczyła dwóch zainteresowanych plus opłata od apelacji w kwocie 30 zł, co daje kwotę 270 zł i taką też kwotę Sąd zasądził na wnioskodawcy, uznając, że odpowiada ona nakładowi pracy poniesionemu przez jego pełnomocnika.

R.S.